Gemeente Heerde

cittaslow

Biodiversiteitsprogramma

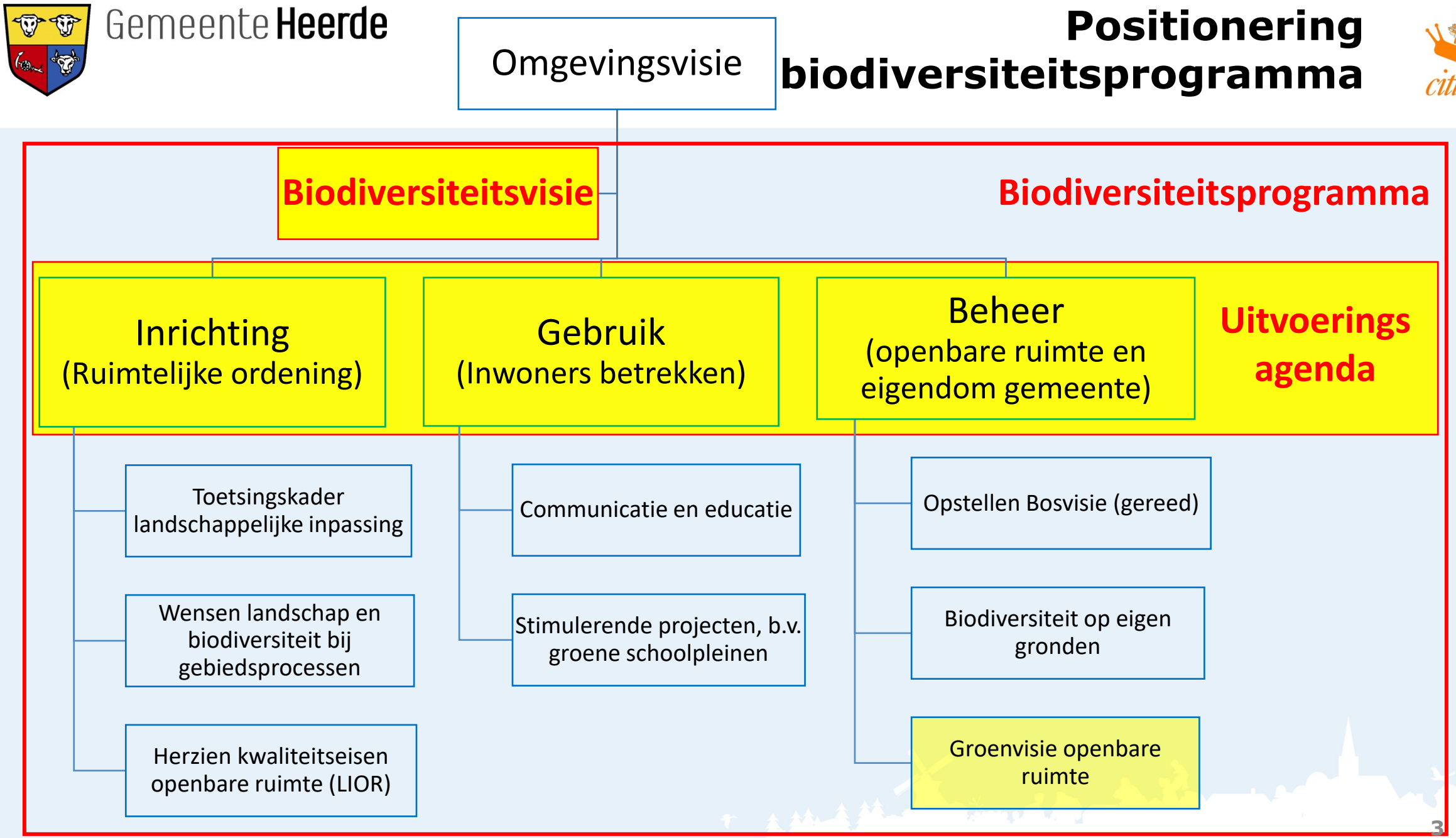
Themaraad, 18 maart 2023

Waarom ?

- Coalitieakkoord “groen is goed” en “variatie in planten en dieren”
- Ontwerp-omgevingsvisie “mogelijke thematische programma’s”
- Vragen raadsleden
- Wens om beheer openbare ruimte aan te passen
- Aandacht voor biodiversiteit buiten natuur o.a.
  - Aanvalsplan Landschap (10% groen blauwe dooradering)
  - Basiskwaliteit Natuur
  - Natuurinclusief bouwen

Positionering biodiversiteitsprogramma

Proces en participatie

- Themaraad, informatie over proces en inhoud
- Externe klankbordgroep, informeren over nulsituatie, meedenken over prioriteiten en uitvoering
  - Drie burgerleden
  - KNNV
  - IVN
  - ANV Veluwe IJsselzoom
  - Vertegenwoordiging dorpen
  - Biodiversiteitsambassadeur
  - Agrarische sector
  - Wildbeheer eenheden (WBE)
  - Heerder historische vereniging
  - Bijenvereniging
  - Bekenstichting
  - Vrieze's erfgoed
  - Hoogstambrigade
  - Vrienden van Meurspark
  - Stichting Landschapsbeheer Gelderland
  - Waterschap Vallei en Veluwe
  - Groei en Bloei

Gemeente Heerde

Planning

cittaslow

Stap	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt
	2023		2024									
1. Voorbereiding en startoverleg	■	■										
2. Opstellen nulrapportage		■	■	■								
3. Opstellen biodiversiteitsvisie			■	■	■	■	■	■				
4. Afstemmingsronde en vaststellen biodiversiteitsvisie (raad)									■	■	■	■
5. Opstellen uitvoeringsagenda biodiversiteit					■	■	■	■				
6. Vaststellen uitvoeringsagenda (college)									■	■	■	■

Vragen

?

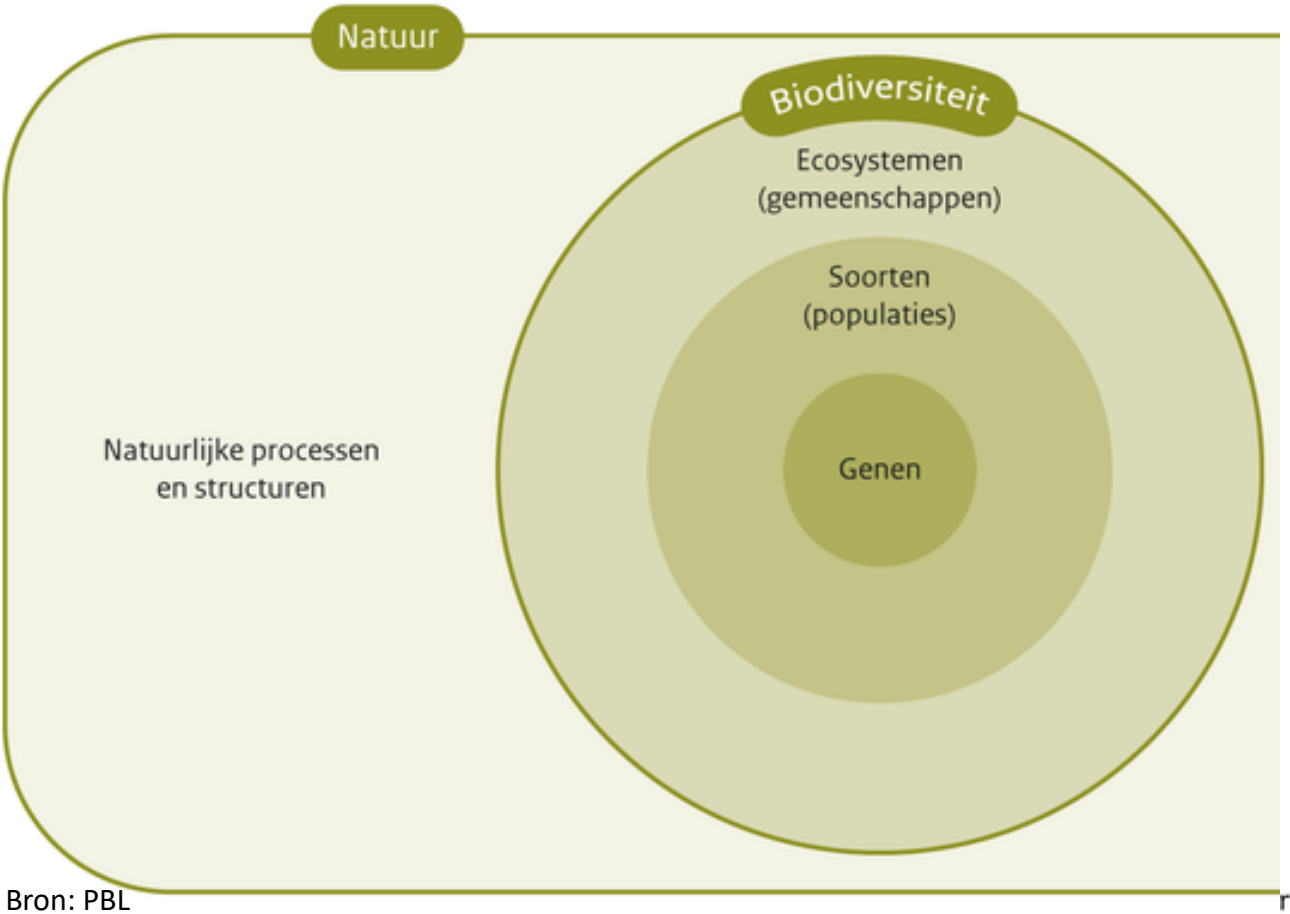
Introductie biodiversiteit en gidssoorten

Biodiversiteitsplan Heerde – Presentatie Themaraad

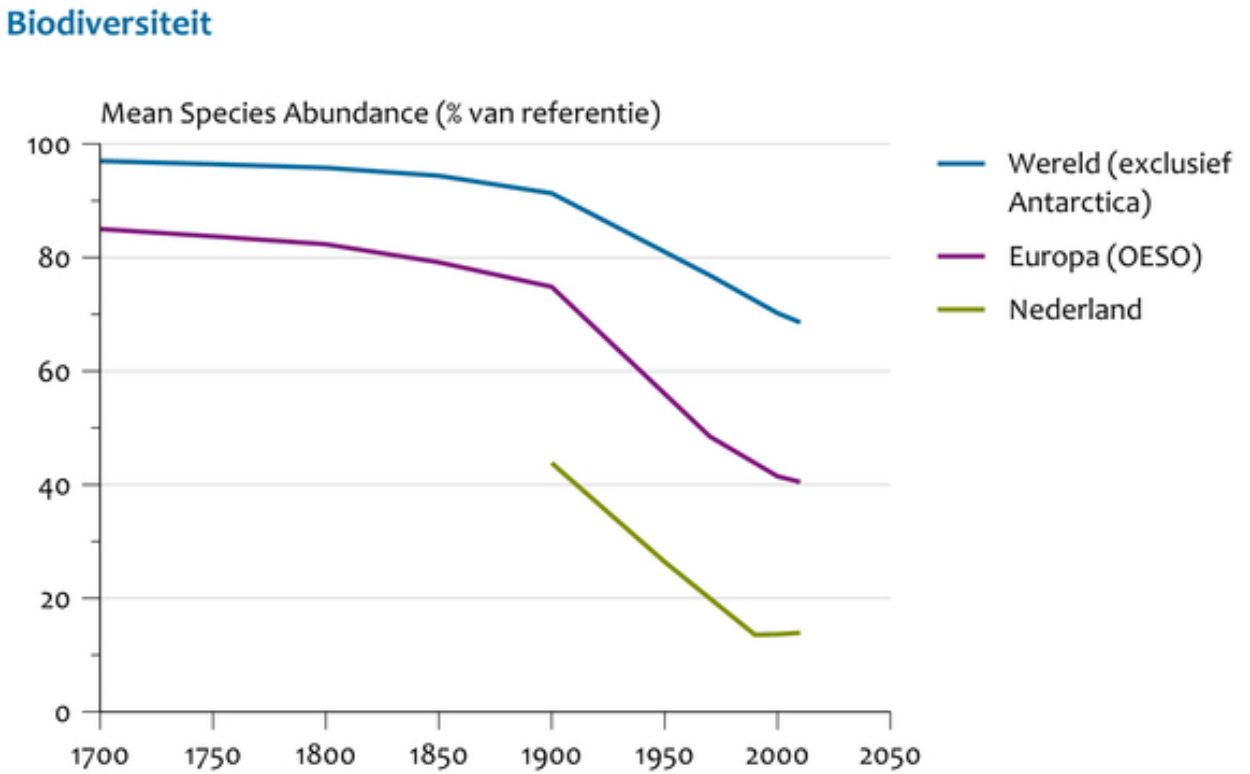
Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief

Biodiversiteit

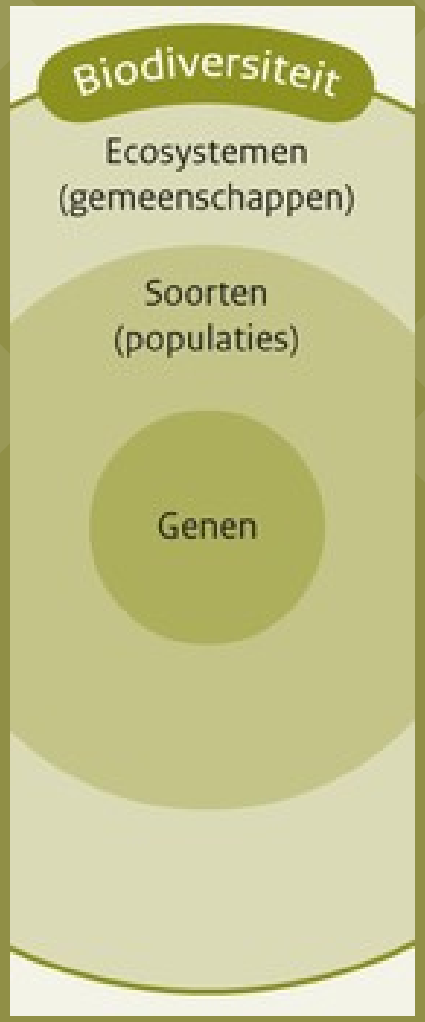
Bron: PBL

ron: PBL.

www.clo.nl

Van biodiversiteit naar gidssoorten

Biodiversiteit

- Ecosystemen → landschappen in Heerde.
- In Nederland leven ongeveer 45.000 soorten, in Heerde zijn ±4.300 soorten gezien;
- Hoeveel zijn er niet gezien, maar wel aanwezig? *Veel soorten zijn alleen door specialisten op naam te brengen, de bekende verspreiding hiervan is dan ook slecht;*
- *Genen??*

Te complex voor een biodiversiteitsplan en in de uitvoering.

Wat dan wel?

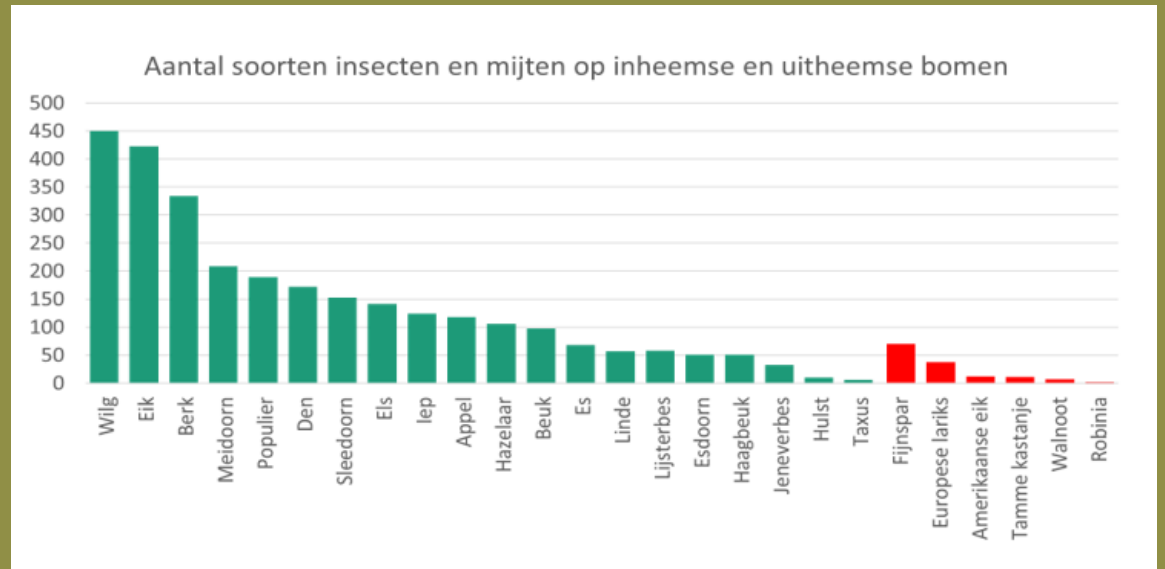
- Basisprincipes die altijd leiden tot een hoge biodiversiteit.
- Aangevuld met voor het gebied kenmerkende gidssoorten.

Dit zijn soorten waar veel soorten op meeliften. Kunnen de gidssoorten ergens leven, dan is het ecosysteem (landschap) geschikt voor veel andere soorten (≈ biodiversiteit).

Biodiversiteitsplan → Basisprincipes + voldoen aan de eisen van gidssoorten → Hoge biodiversiteit

Basisprincipes

- Gebruik (zoveel mogelijk) inheemse bomen, struiken en kruiden;
- Creëer variatie en overgangen;
- Verbind en vergoot leefgebieden;
- Beperk verstoringen (licht, mensen, huisdieren, verkeer);
- Waar nodig extra voorzieningen als nestkasten.

Gidssoorten

Eisen aan gidssoorten:

- De verspreiding is in grote lijnen bekend en de soorten kunnen het gebied bereiken wanneer de omstandigheden op orde zijn;
- Zijn karakteristiek voor een kenmerken/belangrijk onderdeel van het landschap/landschapstype;
- Vertegenwoordigen een groot deel van de (potentieel) aanwezige biodiversiteit;
- Zijn aaibaar/herkenbaar en helpen zodoende in de communicatie rondom biodiversiteit.

Voorbeeld: grauwe klauwier

- Broed in dichte struiken (met stekels) in een halfopen tot vrijwel open landschap;
- Voert de jongen grote insecten die in de directe omgeving van de broedplaats aanwezig dienen te zijn;
- Variatie in het leefgebied is van belang om het hele broedseizoen voldoende grote insecten te bieden;

Kan op de hele gradiënt van Veluwe tot IJssel leven, mits aan bovenstaande punten wordt voldaan.

Voorbeeld: leefgebied van de grauwe klauwier in het Vorchterwaard

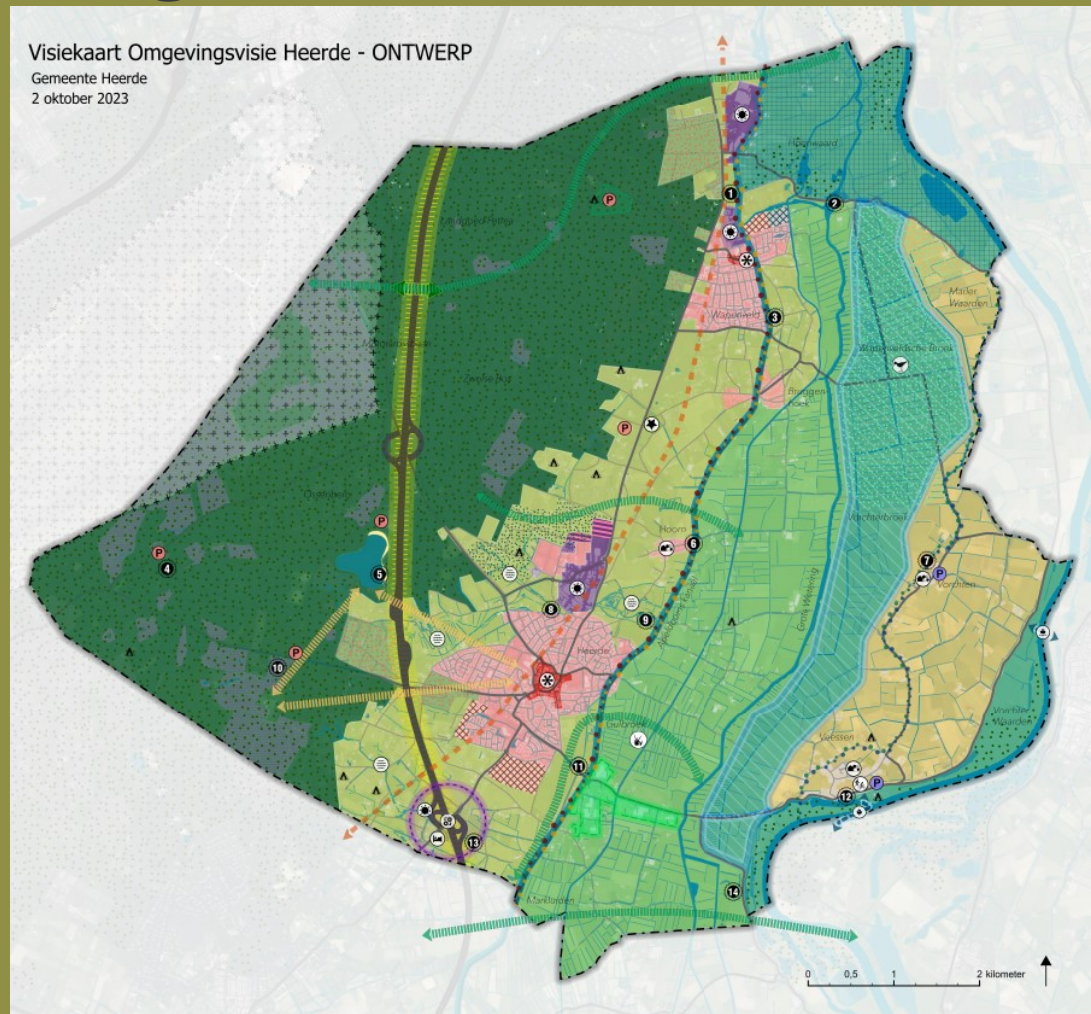

Basis: Ontwerp-omgevingsvisie

Per gebied:

- Landschapshistorie en de huidige natuurwaarden;
- Ambities *(o.b.v. Omgevingsvisie en gidssoorten)*
    - Algemeen
    - Natuur, landschap en water
    - Bebouwing
    - Verbinden en ontsnipperen
    - Biodiversiteitsparels
- Biodiversiteitsdoelen
    - Algemeen
    - Natuur, landschap en water
    - Etc.

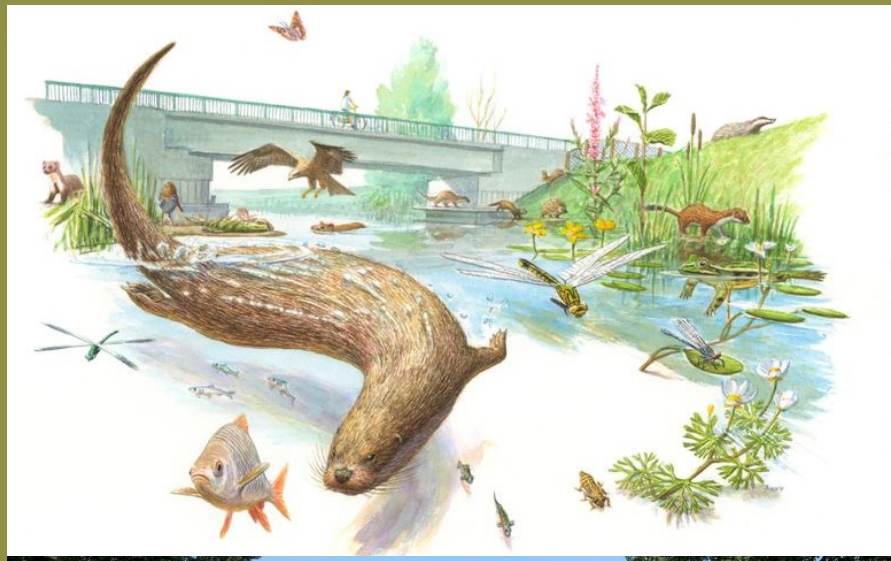
Veluweflank
Ambitie Apeldoornskanaal

Ambitie

- *Het water in het Apeldoornskanaal is helder en rijk aan vissen met weelderige, bloeiende oevers doorlopende oevers, riet, wilgenstruweel en bos. Zo ontstaat een robuust leefgebied voor de **otter** en veel andere dieren en planten.*

Doelen

- *Het Apeldoornskanaal scoort iedere 250 meter tenminste kwaliteitsbepaling 'Midden' op basis van structuurelementen volgens de Index Natuur en Landschap.*
- *De oevers van het Apeldoornskanaal vormen een doorlopende begroeide verbinding met kenmerkende moerasplanten. Bruggen zijn passeerbaar voor de otter middels doorlopende oevers of loopplanken.*

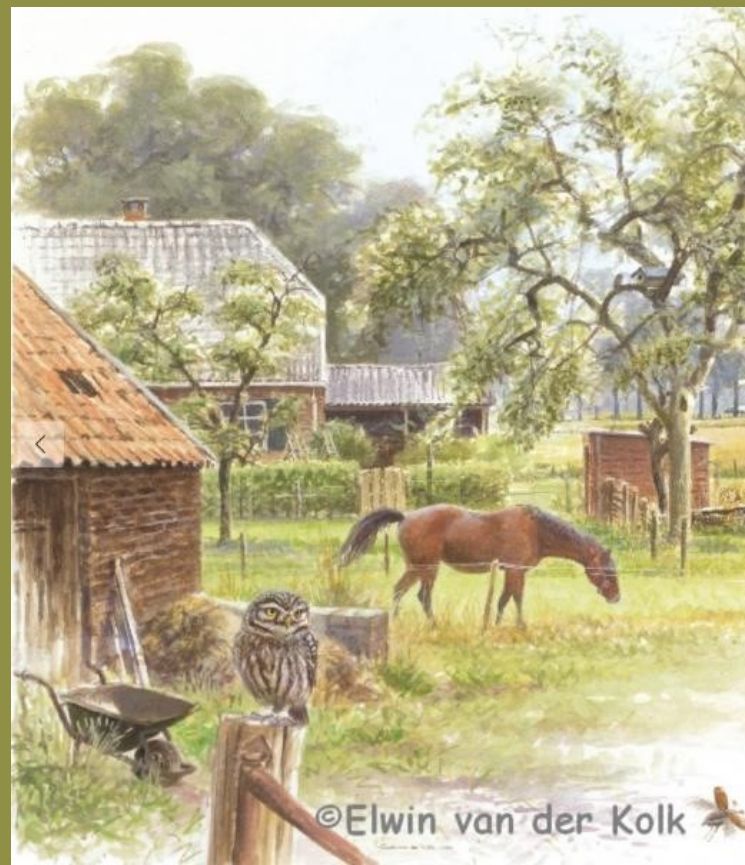
Oeverwal met Veessen en Vorchten - Ambitie “Steenuilerven”

Ambitie

- *Dorpsranden, (woon)erven en veldschuurtjes zijn omgeven door hoogstamboomgaarden, meidoornhagen, knotwilgen, kleine paarden-/schapenweitjes en overjarige kruiden en vormen zo een leefgebied voor de **steenuil** en andere soorten.*

Doelen

- *Erven zijn gevarieerd ingericht met (struweel)hagen, hoogstamboomgaarden en andere beplanting en hebben nestvoorzieningen zodat deze functioneren als leefgebied voor de steenuil en andere typische erfvogels.*
- *De focus binnen de ontwikkeling van 10% groenblauwe dooradering ligt in het ontwikkelen van hoogstamboomgaarden, meidoornhagen, houtsingels, weg- en erfbeplanting, rijen knotwilgen en bosjes.*

Centra en woongebieden Heerde en Wapenveld
Ambitie: natuurinclusieve woonomgeving

Ambitie

- *De woningen andere bebouwing zijn geschikt voor de huismus en andere vogels en vleermuizen. De bebouwing wordt zo'n 50-100 meter rondom omgeven door bomen, hagen, struiken en overjarige kruiden als onderdeel van het leefgebied van de **huismus** en andere soorten.*

Doelen

- *Alle huizen hebben geschikte nestplaatsen voor huismussen en tenminste 50% van het tuinoppervlak is begroeid met bomen, struiken en vaste planten, waarvan minstens 25% van het oppervlak is begroeid met inheemse soorten.*
- *In straten wordt variatie aangebracht in het bomenbestand, in één straat staan iedere 100 meter tenminste 3 soorten inheemse bomen die daarmee een variatie aan voedsel (rupsen, bladluizen, etc.) aanbieden.*

Een biodiversiteitsplan: wat levert het op?

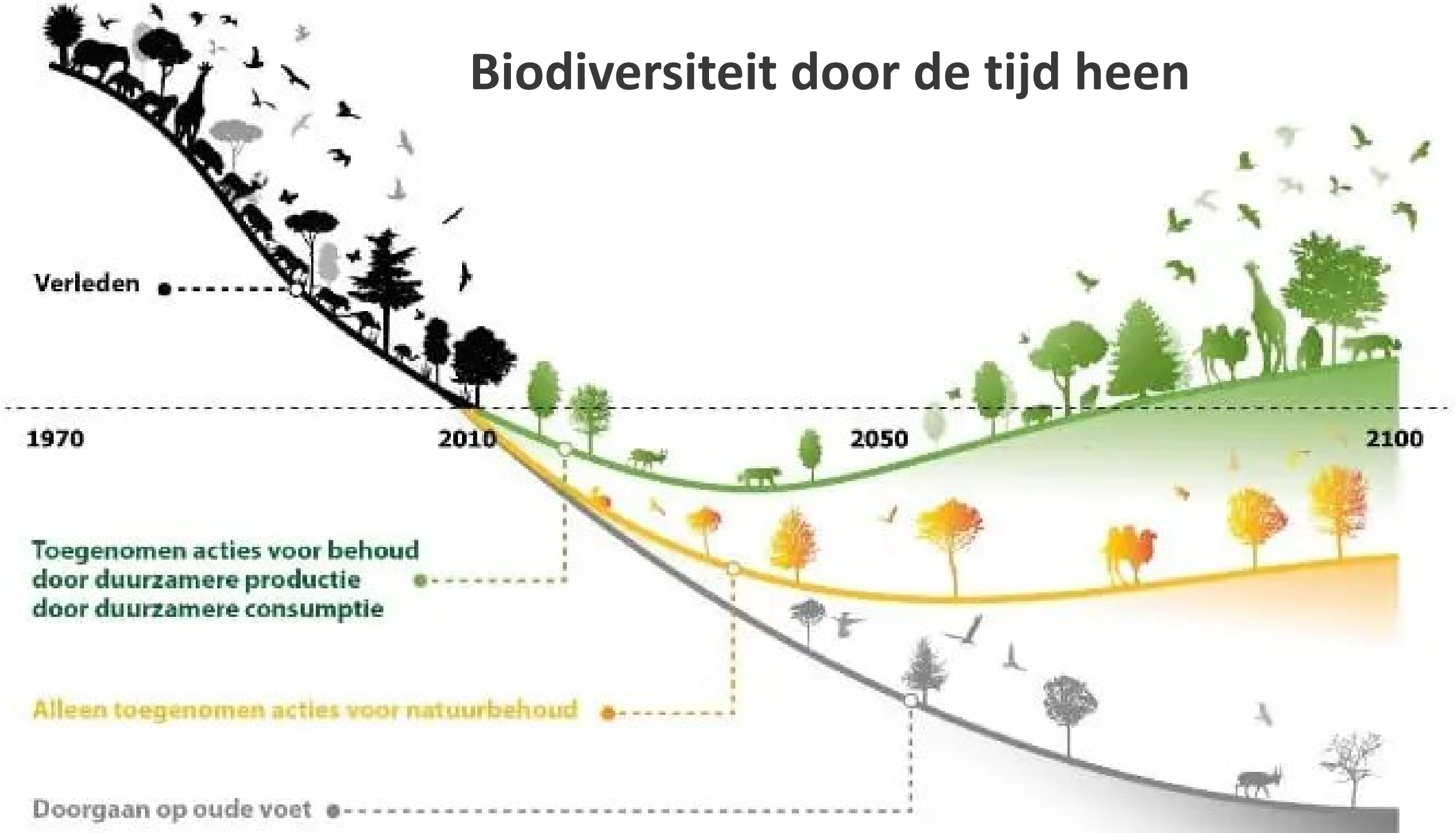

Biodiversiteit door de tijd heen

Vragen ?

Dilemma's

1. Keuze voor Ambities – monitoring – verantwoording
   - Op voorkomende (gids)soorten
   - Op structuurkenmerken leefgebieden
   - Op uitgevoerde acties

2. Biodiversiteit versterken heeft effect op uiterlijk en kosten openbare ruimte

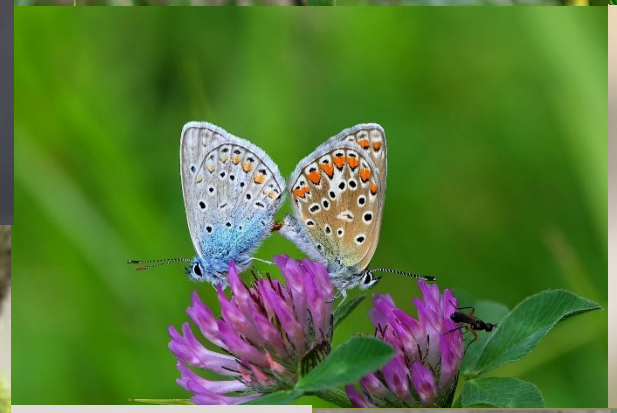
3. Inheemse bomen en struiken:
   - Binnen en buiten de bebouwde kom
   - Rododendrons en andere cultivars op landgoederen
   - Benodigde ruimte en duurzaamheid t.o.v. inheemse soorten

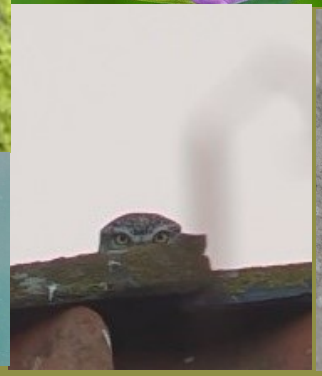
Bijlage: gidssoorten

Havik

- Komt voor in naald- en loofbos op de Veluwe;
- Is een toppredator en leeft alleen daar waar voldoende prooien zijn;
- Is afhankelijk van rustige bosdelen zonder houtkap;
- Komt ook buiten de Veluwe voor als er voldoende bos/rust is;
- Jaagt op middelgrote en grote vogels ook buiten de Veluwe.

Grauwe klauwier

- Broed in dichte struiken (met stekels) in een halfopen tot vrijwel open landschap;
- Voert de jongen grote insecten die in de directe omgeving van de broedplaats aanwezig dienen te zijn;
- Variatie in het leefgebied is van belang om het hele broedseizoen voldoende grote insecten te bieden;

Kan op de hele gradiënt van Veluwe tot IJssel leven, mits aan bovenstaande punten wordt voldaan.

Blauwtjes

- Heideblauwtje, boomblauwtje en icarusblauwtje
- *Gevarieerde en bloemrijke gebieden:*
- *Heide, tuinen, bosranden, houtwallen, graslanden, dijken, bermen.*

Steenuil

- Leeft in extensief beheerde, kleinschalige agrarische gebieden en dorpsranden;
- Broed in schuurtjes, boomholtes en nestkasten;
- Heeft veel variatie nodig rondom de nestplaats (hagen, bomen, pony-/schapenweitje, ruigte, etc.);
- Jaagt op veel verschillende prooien (meikevers, muizen, regenwormen, zangvogels en overige insecten);
- Veel mensen zijn trots op hun uiltje.

Alternatieven: -.

Egel

- Leeft in groene kernen, kleinschalige agrarische gebieden en bos;
- Gebruikt takkenhopen, bladhopen, dichte begroeiing, etc als schuilplaats;
- Jaagt op veel verschillende ongewervelden (slakken, regenwormen, insecten) en sporadisch jonge zoogdieren/vogels/eieren/amfibieën;
- Veel mensen zijn trots op hun egel;

- Verbinding: De egel is gevoelig voor versnippering (wegen, watergangen met beschoeiing, schuttingen).

Gewone grootoorvleermuis

- Leeft in bossen, groene kernen, kleinschalige agrarische gebieden;
- Gebruikt gebouwen of bomen als verblijfplaats;
- Jaagt op veel verschillende ongewervelden (nachtvlinders, sprinkhanen, kevers) die vaak van bladeren worden “afgehapt”;
- De gewone grootoorvleermuis is zeer gevoelig voor verlichting en vrij gevoelig voor geluid. Het leefgebied en vliegroutes dienen dan ook donker (of vleermuisvriendelijk verlicht) en stil te zijn;

- Verbinding: aaneengesloten boomkronen, donker.

Huismus

- Broed in gebouwen onder dakpannen en in nissen en nestvoorzieningen;
- Leeft in groepen en gebruikt jaarrond het gebied 50 m (100m) rondom de nestplaats;
    - Gebruikt dichte struiken/hagen als dekking;
    - Leeft van insecten en bladluizen (jonge mussen) en zaden;
    - Heeft water (drink en badwater) nodig en een zandbad om luizen te verwijderen.

Kleine watersalamander

- Leeft op het land en in het water;
- Water ligt op een zonnige locatie en heeft ondiepe delen die snel opwarmen;
- Wateren dienen vrij te zijn van vis;
- Overwinterd in bos/ruigte in muizenholen. Schuilt zomers onder boomstammen/stenen.

- Verbinding: Kleine watersalamanders worden, net als andere amfibieën) regelmatig slachtoffer van verkeer (ook fietsers).

Grutto

- Broed in bloemrijke, extensief, natte tot vochtige graslanden
- Broedt idealiter in groepen (met andere weidevogels) in open landschappen;
- De kuikens eten insecten bloemen zijn van groot belang;
- De volwassen vogels eten regenwormen en deze zijn beter bereikbaar in natte graslanden.

Otter

- Leeft in grote gebieden met veel water en een lange oeverlengte;
- Jaagt op vis in helder water;
- Schuilt in holen, tussen boomwortels, in rietkragen, beverburchten.

Beek- en rivierprik

- Leven in de sprengen
- Goede waterkwaliteit en substraat
- Heeft koel water nodig (schaduw van bomen/bosbeek)

